

S2022/03310

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

2022-11-10

Remissvar Ds 2022:15 Regler om privata sjukvårdsförsäkringar inom den offentligt finansierade hälso- och sjukvården

SKPF Pensionärerna (SKPF) har fått betänkandet avseende Regler om privata sjukvårdsförsäkringar inom den offentligt finansierade hälso- och sjukvården (Ds 2022:15). Vi avger nedanstående remissvar.

BAKGRUND

En privat sjukvårdsförsäkring är en försäkring som den enskilde eller dennes arbetsgivare tecknar hos ett försäkringsbolag och som täcker kostnaden för olika vårdinsatser. Sjukvårdsförsäkringen ger tillgång till privat sjukvård vid sidan av den offentligt finansierade vården. Vård inom ramen för sjukvårdsförsäkringarna utförs alltså av privata vårdgivare. Försäkringen kan även ersätta kostnader uppkomna i samband med vård inom den offentligt finansierade vården, som patientavgifter (prop. 2017/18 :131 s. 16 f.). Den vård som sker inom ramen för en privat sjukvårdsförsäkring måste godkännas av försäkringsbolaget, som betalar för vården. Försäkringsbolaget får i sin tur ersättning genom de premier som försäkringstagarna betalar.

Olika frågor med koppling till privata sjukvårdsförsäkringar har varit föremål för flera överväganden de senaste decennierna i samband med lagstiftningsarbeten. Privata sjukvårdsförsäkringar är fortfarande föremål för debatt.

Diskussionerna har framför allt handlat om vilken påverkan privata sjukvårdsförsäkringar har på hälso- och sjukvården och samhället i stort samt rört frågor om försäkringar går att förena med grundläggande principer i hälso- och sjukvårdslagen, så som den etiska plattformen för prioriteringar inom hälso- och sjukvården.

I debatten uttrycks en risk för att *"försäkringspatienter går före i kön och får en gräddfil till vården"*.

Den tidigare regeringen har uttalat att den ser med oro på den rådande situationen där utvecklingen med att allt fler tecknar en privat sjukvårdsförsäkring riskerar att urholka tilliten för hälso- och sjukvården.

UTREDNINGENS UPPDRAG

Utredningen har fått i uppdrag att ta fram förslag på regler som i huvudsak innebär ett förbud mot privata sjukvårdsförsäkringar inom den offentligt finansierade vården. Det finns i nuläget inte några sådana regler. Utredningens förslag ska komplettera de författningsförslag som har lagts fram i betänkandet *Reglering av privata sjukvårdsförsäkringar – ökad kunskap och kontroll*, SOU 2021:80.

SOU 2021:80 överlämnades till regeringen i oktober 2021 av Utredningen om privata sjukvårdsförsäkringar, som i sin tur har haft i uppdrag att beskriva privata sjukvårdsförsäkringars påverkan på hälso- och sjukvården och välfärdssamhället samt lämna förslag som begränsar sådan påverkan (se direktiv 2020:83). SKPF har kommenterat SOU 2021:80 i ett tidigare remissvar.

Utredningen ska enligt sitt uppdrag lämna förslag på reglering som i möjligaste mån innebär:

- att en privat vårdgivare som ingår avtal om hälso- och sjukvårdstjänster med en region, och därmed bedriver offentligfinansierad vård, inte får ta emot patienter vars vård finansieras av en privat sjukvårdsförsäkring för sådan vård som avtalet med regionen avser, och
- att offentligfinansierade vårdgivare får ta emot remitterade patienter från privata vårdgivare endast om den privata vårdgivaren har avtal om hälso- och sjukvårdstjänster med en region och därmed bedriver offentligfinansierad vård.

I utredningens uppdrag anges att utredningen särskilt ska beakta hur förslagen förhåller sig till de grundläggande målen för svensk hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), HSL. Utredningen ska även ta hänsyn till rätten till näringsfrihet och egendomsskydd samt etableringsfriheten inom EU. Dessutom ska proportionaliteten av förslagen klargöras. Utredningen bör vidare föreslå nödvändiga författningsförändringar för Inspektionen för vård och omsorg (IVO) så att den myndigheten kan bedriva en träffsäker och effektiv tillsyn.

Om förslagen påverkar den kommunala självstyrelsen ska utredningen beskriva de konsekvenser och avvägningar som har gjorts, liksom konsekvenserna för berörda aktörer och individer samt hur förslagen påverkar jämställdheten. Vid behov ska finansieringsförslag lämnas. Effekterna för privata vårdgivare och aktörer som erbjuder försäkringslösningar ska belysas särskilt samt om lika villkor kommer att gälla för privata och offentliga aktörer.

SAMMANFATTNING AV UTREDNINGENS FÖRSLAG

Förslagen ska komplettera de författningsförslag som har lagts fram i prop. Ökad kontroll i hälso- och sjukvården (prop. 2021/22:260).

Bakgrunden är bland annat en rapport från Myndigheten för vård- och omsorgsanalys som visar att personer med privata sjukförsäkringar får vård snabbare, sannolikt utan att ha större vårdbehov än skattefinansierade patienter.

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har också konstaterat att det finns risker för patientsäkerheten om patienter med större behov får vänta längre för att få tillgång till vård, när personer med mindre behov kan köpa sig före i kön.

Utredningen föreslår:

1. En privat vårdgivare som har avtal med en region om att bedriva offentligt finansierad vård ska inte få erbjuda sådan vård som avtalet med regionen omfattar också till patienter vars vård finansieras av en privat sjukvårdsförsäkring.
2. En region ska inte få lämna över uppgifter om att bedriva vård till en privat vårdgivare som erbjuder sådan vård som avtalet med regionen omfattar också till patienter vars vård finansieras av en privat sjukvårdsförsäkring.
3. En privat vårdgivare som tar emot patienter vars vård finansieras av en privat sjukvårdsförsäkring, ska inte få remittera till den offentligt finansierade vården.
4. IVO ska få förelägga en privat vårdgivare som bryter mot bestämmelserna att vidta åtgärder för att följa dessa.

Utredningens förslag är att lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2024.

SYNPUNKTER FRÅN SKPF

SKPF anser att privata sjukvårdsförsäkringar medför snabbare tillgång till specialistvård, vilket bland annat blir tydligt när man läser hur dessa försäkringar marknadsförs.

SKPF anser att Sverige därmed är på väg mot en större andel privat finansierad vård där vård efter betalningsförmåga riskerar att dominera över vård efter medicinskt behov och är därmed ett hot mot tilliten till det solidariskt finansierade hälso- och sjukvårdssystemet. Det är lätt att förstå att förlorarna kommer att bli de som behöver vård mest – äldre, sjuka, kvinnor och låginkomsttagare.

SKPF anser att det även är uppenbart att privata sjukvårdsförsäkringar huvudsakligen erbjuds och tecknas av de grupper i befolkningen som genomsnittligt har den bästa hälsan och de minsta vårdbehoven.

SKPF anser att uppgiften att försöka reglera den privata försäkringsmarknaden är svår, men anser också att utvecklingen ej hunnit gå för långt och är fortfarande påverkbar. Om inbetalda premier till privata sjukvårdsförsäkringar ställs i relation till den uppskattade omsättningen bland företagen inom hälso- och sjukvård 2019 motsvarar premierna ungefär fyra procent av deras omsättning. Det visar att sjukvårdsförsäkringar utgör en liten del av omsättningen bland vårdgivarna totalt sett. De ekonomiska effekterna av förslagen för

vårdgivarna som kollektiv bör därmed vara små (Myndigheten för vård- och omsorgsanalys 2020:3 s. 43 och SOU 2021:80 s. 188 f.).

6. Utredningens förslag

6.1 Det ska inte längre vara möjligt att bedriva offentligt finansierad vård och ta emot patienter med privat sjukvårdsförsäkring för samma sorts vård

Utredningens förslag: En privat vårdgivare som har slutit avtal med en region får inte erbjuda sådan hälso- och sjukvård som avtalet med regionen omfattar även till en patient vars vård finansieras av en privat sjukvårdsförsäkring.

Regionen får inte överlämna uppgifter till en privat vårdgivare som erbjuder sådan hälso- och sjukvård som avtalet omfattar även till en patient vars vård finansieras av en privat sjukvårdsförsäkring.

SKPF tillstyrker utredningens förslag.

6.2 Vårdgivare som har avtalat om att ta emot patienter med privat sjukvårdsförsäkring ska inte få remittera till den offentligt finansierade vården

Utredningens förslag: En privat vårdgivare som har slutit avtal om att ta emot patienter vars vård finansieras av en privat sjukvårdsförsäkring får inte remittera en patient till den offentligt finansierade hälso- och sjukvården. Vårdgivaren ska ge direktiv och fastställa rutiner som säkerställer att sådan remittering inte sker.

SKPF tillstyrker utredningens förslag med kommentaren: När en privat vårdgivare identifierat ett brådskande vårdbehov hos en patient med privat sjukvårdsförsäkring och den vården bara tillhandahålls inom den offentligt finansierade vården, måste patienten på egen hand kunna vända sig till den offentligt finansierade vården för nödvändig vård. Patienten måste då kunna ta med sig journaler och underlag från den privata vårdgivaren för att med hjälp av dessa undanröja behovet av en eventuell ny utredning eller påskynda en utredning. Detta sparar både mänskligt lidande och den offentligt finansierade vårdens resurser.

6.3 Inspektionen för vård och omsorgs möjligheter att vidta åtgärder

Utredningens förslag: Om en privat vårdgivare som har slutit avtal med en region, bryter mot förbudet mot att erbjuda sådan vård som avtalet omfattar även till en patient vars vård finansieras av en privat sjukvårdsförsäkring, får Inspektionen för vård och omsorg (IVO) förelägga vårdgivaren att vidta åtgärder för att följa den bestämmelsen.

IVO får även förelägga en vårdgivare som bryter mot förbudet mot remittering till den offentligt finansierade vården eller mot kravet på att ge direktiv och fastställa rutiner som säkerställer att sådan remittering inte sker, att vidta åtgärder för att följa de bestämmelserna.

IVO:s beslut om föreläggande får förenas med vite. IVO:s beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

SKPF anser att: föreslagna förtydliganden av IVO:s tillsyns- och sanktionsmöjligheter möjligen på sikt kan bidra till ökad regelefterlevnad, dock begränsas förslagen av att utredningen inte tillräckligt tydliggör innebörden av gällande rätt (HSL) på området privat finansierad vård.

6.4 Förslagets påverkan på den kommunala självstyrelsen

Utredningens bedömning: Förslaget om att en region inte får överlämna uppgifter till en vårdgivare som erbjuder sådan hälso- och sjukvård som avtalet omfattar även till en patient vars vård finansieras av en privat sjukvårdsförsäkring innebär en inskränkning i den kommunala självstyrelsen. Inskränkningen är med hänsyn till förslagets syfte proportionerlig.

SKPF är nöjd med utredningens bedömning.

6.5 Förslagets förenlighet med rätten till egendomsskydd och näringsfrihet

Utredningens bedömning: Förslagen är förenliga med rätten till egendomsskydd.

Förslagen är också förenliga med rätten till näringsfrihet.

SKPF är nöjd med utredningens bedömning.

6.6 Förslagets förenlighet med etableringsfriheten och unionsrätten i övrigt

Utredningens bedömning: Förslagen strider inte mot etableringsfriheten eller unionsrätten i övrigt.

SKPF är nöjd med utredningens bedömning.

7 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Utredningens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2024.

Bestämmelsen om att regionen inte får överlämna uppgifter till en privat vårdgivare som erbjuder sådan hälso- och sjukvård som avtalet omfattar till en patient vars vård finansieras av en privat sjukvårdsförsäkring ska inte tillämpas på avtal som ingåtts före lagens ikraftträdande. Detsamma gäller för bestämmelsen om att en privat vårdgivare som har slutit avtal med en region om att utföra uppgifter inte får erbjuda sådan vård som avtalet omfattar även till en patient vars vård finansieras av en privat sjukvårdsförsäkring. För avtal som har ingåtts enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem ska dock bestämmelserna tillämpas senast från och med den 1 januari 2026.

Bestämmelserna om remittering och vårdgivarens ansvar att ge direktiv samt fastställa rutiner ska tillämpas från och med den 1 januari 2026. Bestämmelsen om Inspektionen för vård och omsorgs (IVO) möjlighet att utfärda föreläggande när en vårdgivare inte följer de bestämmelserna ska tillämpas från och med samma datum.

SKPF är nöjd med utredningens bedömning.

Liza di Paolo-Sandberg
Förbundsordförande
SKPF - Svenska KommunalPensionärernas Förbund

Utredare: Peter Sandberg